МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

за темою № 15 - Облік власного капіталу

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 № 8

СХВАЛЕНО
Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 № 2

ПОГОДЖЕНО
Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління протокол від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Бондарець О.М.

Рецензенти:
1. викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Цимбалістова О.А.
2. професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н. Дружиніна В.В.

План лекції

1. Поняття та класифікація власного капіталу
2. Облік зареєстрованого та неоплаченого капіталу
3. Облік нерозподіленого прибутку (непокритих збитків)
4. Облік інших видів капіталу

Рекомендована література:

Основна

1. Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум. — К.: ЦУЛ, 2017. – 444 с.
2. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік. Підручник. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.
3. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Л.М. Янчева, Н.С. Акімова., О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Л.О. Кирильєва, Н.С. Герасимова, М.О. Ільченко. — Х.: ХДУХТ, 2015. – 448 с.
4. Верига Ю.А, Плаксієнко В.Я., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік, оподаткування та аудит. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2019. – 509 с.
5. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романі Р.В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2016. – 424 с.
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/
7. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Фінансовий облік: підручник. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 451 с.
8. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. – 356 с.
9. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/
11. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік. — К.: Кондор, 2014. – 504 с.
12. Островерха Р.Е. Організація обліку. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2017. – 568 с.
13. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. – 252 с.
14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/

15. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень. Теорія і практика. — К.: ЦУЛ, 2017. – 304 с.
16. Слюсаренко В.Є. Практикум з бухгалтерського обліку. — К.: ЦУЛ, 2017. – 388 с.
17. Сук Л.К., Сук П.Л. С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: «Знання», 2015. – 647 с.
18. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. — К.: Алерта, 2013. – 982 с.
19. Шара Є. Ю. Фінансовий облік І - К. : ЦУЛ, 2016. - 336 с.

Додаткова

20. Блакита Г.В. Бухгалтерський облік. Практикум. — К.: ЦУЛ, 2010. – 152 с.
21. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. — К.: ЦУЛ, 2010. – 536 с.
22. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2012. – 368 с.
23. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. — К.: ЦУЛ, 2014. – 600 с.
24. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: Академія, 2011. – 608 с.
25. Лишиленко О.В. Фінансовий облік. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
26. Огійчук М.Ф. та ін. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами. — К.: ТОВ "Алерта", 2013. – 608 с.
27. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами, за Податковим кодексом України: підручник. — К.: Алерта, 2011. – 1044 с.
28. Орлова В.К., Орлів М.С., Хома С.В. Фінансовий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2010. – 510 с.
29. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. — К.: ЦУЛ, 2013. – 688 с.
30. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2012. – 647 с.
31. Шара Є.Ю., Андрієнко О.М., Жидеєва Л.І. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2011. – 424 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

32. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua
33. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua.
34. Офіційний сайт журналу «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vobu.ua

35. Офіційний сайт журналу «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dtkt.com.ua
36. Офіційний сайт журналу «Податки і бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://i.factor.ua

Текст лекції

1. Поняття та класифікація власного капіталу

Джерелами формування майна підприємства є власні і позикові кошти, які відповідно складають власний та позиковий капітал.

Власний капітал — це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Власний капітал складається із:

- зареєстрованого (пайового) капіталу;
- капіталу у дооцінці;
- додатково капіталу;
- резервного капіталу;
- нерозподіленого прибутку (непокритого збитку);
- неоплаченого капіталу;
- вилученого капіталу.

Для реальної оцінки показника власного капіталу сума неоплаченого капіталу, вилученого капіталу та непокритого збитку підприємства віднімається при визначенні підсумку власного капіталу в балансі підприємства.

2. Облік зареєстрованого та неоплаченого капіталу

Зареєстрований капітал – це зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства.

Статутний капітал — це зареєстрована вартість простих і привілейованих акцій для акціонерних товариств та розмір статутного капіталу для інших підприємств зафіксований у статутних документах.

Пайовий капітал — це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово-господарської діяльності капітал формується за рахунок обов'язкових та додаткових пайових внесків, які надходять від членів товариства. Розміри обов'язкових пайових внесків визначаються загальними зборами пайовиків.

Неоплачений капітал – це заборгованість засновників (учасників) по внесках до статутного капіталу.

Джерелами формування статутного капіталу господарських товариств є грошові та матеріальні внески засновників. Вклад, оцінений у гривнях, становить частку засновників у статутному капіталі. Порядок оцінки майнових внесків засновників (учасників) має бути визначено в

засновницьких документах. Якщо самі засновники не можуть здійснити оцінку майна, то це роблять спеціалісти з торгово-промислової палати.

Бухгалтерський облік статутного капіталу починається з моменту реєстрації підприємства в Єдиному реєстрі підприємств та організацій України і припиняється в день виключення підприємства з реєстру в результаті завершення діяльності.

Зміни статутного капіталу проводяться у встановленому чинним законодавством порядку і тільки після внесення відповідних змін в установчі документи.

Збільшення статутного капіталу може бути здійснене лише після здійснення всіма учасниками своїх внесків повністю.

Статутний капітал господарських товариств (крім акціонерних) може збільшуватися за рахунок:

- додаткових внесків учасників;
- належних учасникам дивідендів;
- нерозподіленого прибутку.

Для прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства необхідна згода всіх його учасників та відсутність заперечень з боку кредиторів цього підприємства. Для цього підприємство має опублікувати відповідне повідомлення в пресі.

Зменшення статутного капіталу можливе при виході, виключенні учасника зі складу товариства. Обидва варіанти потребують, крім обо-в'язкової публікації в пресі та державної реєстрації, змін у засновницьких документах, розрахунку з учасником. Такому учаснику повинні бути повернуті:

- сума його внеску до статутного капіталу;
- вартість частини майна пропорційна його внеску до статутного капіталу;
- частка прибутку, отримана товариством у поточному році.

Акціонерні товариства мають свої особливості при формуванні та зміні статутного капіталу. Формування статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється шляхом випуску певної кількості акцій рівною номінальною вартістю. При створенні акціонерного товариства акції можуть бути розповсюджені відкритою передплатою (у відкритих та публічних акціонерних товариствах) або розподілом всіх акцій між засновниками (в закритих акціонерних товариствах).

Акціонерне товариство має право збільшувати статутний капітал при умові, що раніше випущені акції повністю оплачені за вартістю, не нижче номінальної.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється шляхом:

- збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості за рахунок: внесків засновників і учасників товариства;дивідендів (реінвестування); індексації основних засобів;

- збільшення вартості акцій за рахунок: внесків засновників і учасників товариства та індексації основних засобів.
- обміну облігацій на акції цього емітента.

Зменшення статутного капіталу акціонерного товариства може здійснюватися шляхом:

- зменшення вартості акцій;
- зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості через викуп їх у власників з метою анулювання.

Рахунок 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал" призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

За кредитом рахунку 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал" відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення).

Рахунок 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал" має такі субрахунки:

- 401 "Статутний капітал"
- 402 "Пайовий капітал"
- 403 "Інший зареєстрований капітал"
- 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу"

На субрахунку 401 "Статутний капітал" відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал" відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо.

На субрахунку 402 "Пайовий капітал" відображається і узагальнюється інформація про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами.

Пайовий капітал - це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для провадження його господарсько-фінансової діяльності. Колективні сільськогосподарські підприємства (КСП) на субрахунку 402 "Пайовий капітал" обліковують частину вартості майна, яка була розпайована між його членами, частину вартості майна, яка не була розпайована між його членами, а також зростання (зменшення) вартості майна протягом діяльності підприємства. Аналітичний облік за субрахунком 402 "Пайовий капітал" ведеться за видами капіталу.

На субрахунку 403 "Інший зареєстрований капітал" відображається зареєстрований капітал інших підприємств, зокрема приватних підприємств, формування якого передбачено в установчих документах.

На субрахунку 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу" відображаються внески, які надходять для формування статутного капіталу, зокрема акціонерного товариства, після його оголошення і до реєстрації відповідних змін до установчих документів. Сальдо субрахунку 404 після реєстрації статутного капіталу в установленому порядку списується у кореспонденції із кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал", а у разі якщо підприємству відмовлено у реєстрації статутного капіталу, у кореспонденції з дебетом субрахунку 404 відображаються операції з повернення активів, які надходили як внески.

У бухгалтерському обліку фактичне надходження внесків засновників відображається на рахунку 46 „Неоплачений капітал". По дебету відображається заборгованість засновників (учасників) товариства по внесках до статутного капіталу підприємства, а по кредиту — погашення заборгованості.

Аналітичний облік неоплаченого капіталу ведеться по кожному засновнику (учаснику) і за видами розміщених неоплачених акцій (для акціонерних товариств).

Відображення в обліку операцій пов’язаних з рухом зареєстрованого капіталу відображається в таблиці 15.1.

Таблиця 15.1

Типові господарські операції з обліку статутного та неоплаченого капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Зареєстровано статутний капітал підприємства	46	401
2	Засновниками внесено:		
	- грошові кошти в касу підприємства	301	46
	- грошові кошти на поточний рахунок	311	46
	- товарно-матеріальні цінності	20, 22	46
	- основні засоби	152, 10	46
	- інші необоротні матеріальні активи	153, 11	46
	- нематеріальні активи	154, 12	46
3	Збільшення статутного капіталу за рахунок:		
	– нерозподіленого прибутку	443	401
	– належних учасникам дивідендів	671	401
	– додаткових внесків засновників	46	401
	– дооцінки основних засобів	411	401
4	Зменшено статутний капітал акціонерного товариства за рахунок		
	– зменшення номінальної вартості акцій	401	672
	– зменшення кількості акцій номінальної вартості (акції анульовано)	401	451

Обліковим регістром для відображення руху статутного капіталу є Журнал 7 за кредитом рахунку 40 та 46.

В формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» розмір статутного капіталу відображається у І розділі Пасиву у рядку 1400 «Зареєстрований капітал», а сума заборгованості засновників (учасників) по внесках до статутного капіталу наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу у рядку 1425 «Неоплачений капітал». Зміни розміру статутного капіталу за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 3, а зміни неоплаченого капіталу – у графі 8.

3. Облік нерозподіленого прибутку (непокритих збитків)

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) — це результат діяльності підприємства.

Для обліку сум нерозподілених прибутків (збитків) поточного і минулих років, а також використаного в поточному році прибутку передбачено рахунок 44 „Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" з субрахунками:

- 441 «Прибуток нерозподілений»;
- 442 «Непокриті збитки»;
- 443 «Прибуток використаний у звітному періоді».

По кредиту рахунку 44 відображається збільшення прибутку від усіх видів діяльності, по дебету — збитки і використання прибутку.

Відображення в обліку операцій з нерозподіленим прибутком (непокритим збитком) наведено в таблиці 15.2.

Таблиця 15.2

Типові господарські операції з обліку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Списано фінансовий результат на нерозподілений прибуток	79	441
2	Списано фінансовий результат на непокриті збитки	442	79
3	Списано непокриті збитки за рахунок коштів - резервного капіталу; - додаткового капіталу - прибутку, використаного у звітному періоді	 43 42 443	 442 442 442
4	Використано прибуток на:		
	–виплату премії за випущеними облігаціями	443	522
	–дивіденди власникам	443	671
	–відрахування до резервного капіталу	443	43
5	Списано суму прибутку, використаного у звітному періоді, за рахунок нерозподіленого прибутку	441	443

Обліковим регістром обліку нерозподіленого прибутку (непокритих збитків) є Журнал 7 за кредитом рахунку 44 та Відомість 7.2 аналітичних даних рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

В формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» суму нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) відображається у І розділі Пасиву у рядку 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». Сума непокритого збитку наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку І розділу пасиву балансу. Використання нерозподіленого прибутку за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 7.

4. Облік інших видів капіталу

До інших видів капіталу відносять:

- капітал у дооцінці (рахунок 41) – це капітал одержаний у процесі господарської діяльності підприємства внаслідок дооцінки активів;
- додатковий капітал (рахунок 42) - це капітал, вкладений учасниками товариства, безоплатного отримання необоротних активів та іншого додаткового капіталу.
- резервний капітал (рахунок 43) — це сума резервів, створених підприємством відповідно до чинного законодавства або статутних документів;
- вилучений капітал (рахунок 45) - це фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у своїх акціонерів.

Капітал у дооцінці – це капітал одержаний у процесі господарської діяльності підприємства внаслідок дооцінки активів.

Рахунок 41 "Капітал у дооцінках" призначено для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо.

Рахунок 41 "Капітал у дооцінках" має такі субрахунки:

- 411 "Дооцінка (уцінка) основних засобів"
- 412 "Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів"
- 413 "Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів"
- 414 "Інший капітал у дооцінках"

На субрахунку 411 "Дооцінка (уцінка) основних засобів" узагальнюється інформація про дооцінки об'єктів основних засобів, уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку.

На субрахунку 412 "Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів" узагальнюється інформація про дооцінки об'єктів нематеріальних активів,

уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку.

На субрахунку 413 "Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів" узагальнюється інформація про зміну балансової вартості об'єкта хеджування при значенні коефіцієнта ефективності хеджування грошових потоків у межах, визначених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, та віднесення сум до первісної вартості фінансових активів чи фінансових зобов'язань або до складу інших доходів (витрат).

На субрахунку 414 "Інший капітал у дооцінках" узагальнюється інформація про інший капітал у дооцінках, не відображений на інших субрахунках.

Вхідний залишок на субрахунках рахунку 41 "Капітал у дооцінках" формується шляхом перенесення відповідної інформації з рахунку 42 "Додатковий капітал".

Обліковим регістром обліку власного капіталу є Журнал 7 за кредитом рахунку 41.

В формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» сума капіталу у дооцінці відображається у І розділі Пасиву у рядку 1405 «Капітал у дооцінці». Зміни капіталу у дооцінці за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 4.

Додатковий капітал являє собою інший капітал, вкладений учасниками товариства, безоплатного отримання необоротних активів та іншого додаткового капіталу.

Додатковий капітал включає суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість, а також суми дооцінки активів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.

Рахунок 42 "Додатковий капітал" призначено для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.

За кредитом рахунку 42 "Додатковий капітал" відображається збільшення додаткового капіталу, за дебетом - його зменшення.

Рахунок 42 "Додатковий капітал" має такі субрахунки:

- 421 "Емісійний дохід"
- 422 "Інший вкладений капітал"
- 423 "Накопичені курсові різниці"
- 424 "Безоплатно одержані необоротні активи"
- 425 "Інший додатковий капітал"

На субрахунку 421 "Емісійний дохід" відображається прибуток (збиток) від продажу, випуску або анулювання інструментів власного капіталу. Сума перевищення збитку від зазначених операцій над залишком емісійного доходу відображається за дебетом рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки).

На субрахунку 422 "Інший вкладений капітал" обліковують інший вкладений засновниками підприємств (крім акціонерних товариств) капітал, що перевищує статутний капітал, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу.

На субрахунку 423 "Накопичені курсові різниці" узагальнюється інформація про курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході.

На субрахунку 424 "Безоплатно одержані необоротні активи" відображається вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших осіб. Залишок додаткового капіталу на цьому субрахунку зменшується на суму визнаного доходу протягом строку корисного використання безоплатно одержаних об'єктів необоротних активів (окрім землі) і при вибутті таких активів і землі.

На субрахунку 425 "Інший додатковий капітал" обліковують інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище субрахунків, зокрема капітал у сумі вартості необоротних активів, отриманих за договором оренди цілісних майнових комплексів.

Господарські операції з обліку додаткового капіталу наведено в таблиці 15.3.

Таблиця 15.3

Типові господарські операції з обліку іншого вкладеного капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображено додаткові внески засновників товариства без рішення про збільшення статутного капіталу підприємства:		
	– грошовими коштами	30,31	422
	– основними засобами	10	422
	– нематеріальними активами	12	422
	– товарно-матеріальними цінностями	20, 22	422
2	Додатковий капітал підприємства може бути одним із джерел погашення збитків підприємства, що відображається проведенням	422	442
3	До складу основних засобів, нематеріальних активів зараховано безоплатно отримані основні засоби, нематеріальні активи за їх справедливою вартістю	10,12	424
4	Нараховано знос по безоплатно отриманих основних засобах	23,91, 92,93	131
5	Відображено дохід пропорційно сумі нарахованого зносу	424	745

Обліковим регістром обліку додаткового капіталу є Журнал 7 за кредитом рахунку 42 та Відомість 7.1 аналітичних даних рахунку 42 «Додатковий капітал».

В формі 1 «Баланс» сума додаткового капіталу відображається у I розділі Пасиву у рядку 1410 «Додатковий капітал». Зміни додаткового капіталу за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 5.

Резервний капітал — це сума резервів, створених підприємством відповідно до чинного законодавства або статутних документів.

Резервний (страховий) капітал створюється господарськими товариствами в розмірі, встановленому засновницькими документами, але не менше 25 відсотків статутного капіталу. Щорічний розмір відрахувань до резервного (страхового) капіталу також встановлюється засновницькими документами, але не може бути меншим за 5 відсотків суми чистого прибутку.

Резервний капітал господарського товариства створюється з метою покритті можливих в майбутньому непередбачуваних збитків, втрат. Резервний капітал може використовуватися для покриття балансового збитку підприємства за звітний період, на виплату дивідендів при недостатності нерозподіленого прибутку, на інші цілі, передбачені законодавством.

Для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку призначено рахунок 43 „Резервний капітал".

По кредиту цього рахунку відображається створення резерву, по дебету — використання резервного капіталу. Сальдо по рахунку 43 відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду.

Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами і напрямками використання.

Господарські операції з обліку резервного капіталу наведено в таблиці 15.4.

Таблиця 15.4

Типові господарські операції з обліку резервного капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Формування резервного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку	443	43
2	Створено резервний капітал за рахунок додаткового капіталу	42	43
3	Збільшено статутний капітал за рахунок резервного капіталу	43	40
4	Погашено непокриті збитки минулих років за рахунок резервного капіталу	43	442

Обліковим регістром обліку резервного капіталу є Журнал 7 за кредитом рахунку 43.

В формі 1 «Баланс» сальдо за резервним капіталом відображається у I розділі Пасиву у рядку 1415 «Резервний капітал». Зміни резервного капіталу за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 6.

Вилучений капітал — це фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у своїх акціонерів.

Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції тільки за рахунок сум, що перевищують статутний капітал, для їх

наступ перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників, анулювання. Зазначені: мають бути реалізовані або анульовані в термін не більше 1 року.

Надалі викуплені акціонерним товариством акції можуть бути: анульовані та перепродані.

Для узагальнення інформації про вилучений капітал товариства Плану рахунків передбачено рахунок 45 „Вилучений капітал".

За дебетом рахунку 45 відображається фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, за кредитом — вартість анульованих або перепроданих акцій (часток).

Аналітичний облік вилученого капіталу ведуть за видами акцій (внесків, паїв), іншого вилученого капіталу.

Обліковим регістром обліку вилученого капіталу є Журнал 7 за кредитом рахунку 45.

В формі 1 «Баланс» дебетове сальдо за вилученим капіталом відображається в дужках і вираховується при визначенні підсумку I розділу пасиву балансу у I рядку 1430 «Вилучений капітал». Зміни вилученого капіталу за звітний період знаходять своє відображення у формі 4 «Звіт про власний капітал» у графі 9.